

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я – 2021**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З
МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

27-28 травня 2021 року

Запоріжжя
2021

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Аніщенко Михайло Анатолійович, доцент кафедри соціальної медицини, громадського здоров'я, медичного та фармацевтичного права ЗДМУ, кандидат юридичних наук;

Алексєєв Олександр Германович, завідувач кафедри соціальної медицини, громадського здоров'я, медичного та фармацевтичного права ЗДМУ, кандидат фармацевтичних наук, доцент;

Гамбург Леонід Самойлович, доцент кафедри управління і економіки фармації, медичного та фармацевтичного права ЗДМУ, кандидат юридичних наук, доцент.

За загальною редакцією ректора Запорізького державного медичного університету, доктора медичних наук, професора, Заслуженого діяча науки і техніки України **Колесника Юрія Михайловича**

М 58 Правові проблеми сучасної трансформації охорони здоров'я: збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Запоріжжя, 27-28 травня 2021 р.) / за заг. ред. Ю.М. Колесника. - Запоріжжя: ЗДМУ, 2021. - 98 с.

У збірнику представлені матеріали тез доповідей, що виражають теоретичні та практичні правові проблеми сучасної трансформації охорони здоров'я. Авторами статей є науковці та практики галузі правознавства та охорони здоров'я з різних регіонів України та з інших держав, колом професійних інтересів яких є правові питання медицини та фармації.

ISBN 978-966-417-196-4

УДК 342.9: 614.2

© М.А. Аніщенко, О.Г. Алексєєв, Л. С. Гамбург, 2021

© Видавництво ЗДМУ, 2021

ЗМІСТ

Lytvynenko Anatoliy A.

THE APPLICATION OF PATIENT'S RIGHT TO INFORMED CONSENT, MEDICAL CONFIDENTIALITY AND ACCESS TO MEDICAL RECORDS UPON THE EXAMPLE OF REPUBLIC OF LATVIA6

Адамчук О.Ф., Гель А.П., Жарлінська Р.Г.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЮРИДИЧНОГО ЗМІСТУ МЕДИЧНОЇ ПОМИЛКИ...12

Аніщенко М.А.

ТИПОВИЙ ДОГОВІР ЯК ЗАСІБ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....15

Баєва О.В.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ВАКЦИНАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ПРОТИ COVID- 19: ПРАВОВІ ТА БІОЕТИЧНІ АСПЕКТИ.....17

Барановская И.М.

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ ПРИ ОКАЗАНИИ МЕДИЦИНСКОЙ ПОМОЩИ И ПРЕДОСТАВЛЕНИИ УСЛУГ20

Гаврильців М.Т., Висоцький В.М.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....25

Гамбург І.А.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВАЦІЙ В УПРАВЛІНСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....28

Гамбург Л.С.

ДЕРЖАВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОBOB'ЯЗКУ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ПІКЛУВАТИСЬ ПРО СВОЄ ЗДОРОВ'Я: ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....31

Гулак О.В.

ЩОДО СТРАТЕГІЇ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ.....34

ДічкоГ.О.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ COVID-19 В УКРАЇНІ.....38

Зима О.Т.

ОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ: ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД 40

Зозуля Д.В. ЩОДО РОЛІ ПРИНЦИПУ ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ВИДАТКІВ НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я.....	43
Козань Н.М., Волошинович В.М., Коцюбинська Ю.З., Зеленчук Г.М., Чадюк В.О СТРУКТУРА СУДОВО-МЕДИЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ СТОСОВНО ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЛІКАРІВ ХІРУРГІЧНОГО ПРОФІЛЮ.....	46
Кремсарь І.М. ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО- СТРУКТУРНОЇ МОДЕЛІ ПРОФІЛАКТИКИ ХВОРОБ СИСТЕМИ КРОВООБІГУ СЕРЕД ДОРΟΣЛОГО НАСЕЛЕННЯ В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я, ЩО НАДАЮТЬ ПЕРВИННУ МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ НА РІВНІ РЕГІОНУ.....	49
Лисак В.В. ОСНОВНІ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКІ ФАКТОРИ, ЩО СПРИЯЮТЬ ЕФЕКТИВНІЙ ВЗАЄМОДІЇ СИСТЕМ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ ТА МЕДИЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	51
Лисенко Т.В. ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ НОРМОТВОРЧОСТІ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	53
Лісецька І.С. ПРОБЛЕМА ПАЛІННЯ СЕРЕД ОСІБ ПІДЛІТКОВОГО ТА ЮНАЦЬКОГОВІКУ – ВАЖЛИВЕ ПИТАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	55
Мосаєв Ю.В. СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО НАПРЯМКУ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	57
Новицька М.М. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ АНАТОМІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ЛЮДИНИ ТА НАПРЯМКИ ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ..	59
Паламарчук І.В. ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ПРИ ПУБЛІЧНОМУ ПРАВОНАСТУПНИЦТВІ.....	63
Петрихін В.П. ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПТИМАЛЬНО ДОСТУПНОЇ ПЕРВИННОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ СІЛЬСЬКОМУ НАСЕЛЕННЮ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	67

Позднякова-Кирбят'єва Е.Г. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА В СФЕРІ РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	68
Пробко І.Б., Тодорошко Т.А. РІЗНИЦЯ МІЖ ФАКТИЧНИМ РОЗМІРОМ ЗАВДАНОЇ ШКОДИ І СТРАХОВОЮ ВИПЛАТОЮ ПРИ ДТП: ПОШУК СУБ'ЄКТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	70
Радутний О.Е. РОЗВИТОК ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИФРОВОЇ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я У ФОРМАТІ D-Health.....	72
Різник О.І. ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	75
Сорока О.Я., Федосенко Н.В., Хомут І.В. ПРОБЛЕМИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ КОРУПЦІЇ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	77
Стець О.М., Чабаненко Ю.С. ЮРИДИЧНА ОСВІТА ТА ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК ВАЖЛИВІ СКЛАДОВІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ.....	79
Таранов В.В. МЕДИКО-СТАТИСТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМ, ЩО ПРОВОДЯТЬСЯ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ.....	82
Тельна Т.А. ДЕЯКІ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТРАНСПЛАНТОЛОГІЇ.....	83
Триньова Я.О. ЕТИКО-ПРАВИВИЙ АСПЕКТ НАДАННЯ ПОСЛУГ ІЗ СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА ДИСКОРДАНТНИМ ПАРАМ.....	86
Фісун Н.О., Гудзь І.В. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	89
Четвертак Т.Ю. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	92
Шутка І-Р.К. ЗНАЧЕННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ АНТИКОРУПЦІЙНИХ СТАНДАРТІВ ДЛЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ КОРУПЦІЇ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	95

Гамбург Леонід Самойлович,
доцент кафедри соціальної
медицини, громадського здоров'я,
медичного та фармацевтичного
права Запорізького державного
медичного університету, кандидат
юридичних наук, доцент

ДЕРЖАВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОBOB'ЯЗКУ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ПІКЛУВАТИСЬ ПРО СВОЄ ЗДОРОВ'Я: ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Юридичний обов'язок є видом і мірою необхідної поведінки зобов'язаної особи, спрямованої на забезпечення здійснення суб'єктивного права правомочної особи. Вид поведінки вказує на те, що і яку належну поведінку містить в собі юридичний обов'язок, а міра – на межі реалізації цієї поведінки.

У ст. 5 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [1] (Основи) громадяни названі серед інших учасників громадської діяльності з охорони здоров'я – державних, громадських або інших органів, підприємств, установ, організацій, посадових осіб – зобов'язаних забезпечити пріоритетність охорони здоров'я у власній діяльності. Серед обов'язків громадян України у сфері охорони здоров'я, перерахованих в ст. 10 Основ, в п. а) першим закріплено вимогу піклуватися про своє здоров'я. Аналогічна вимога до громадян міститься в ч. 1 ст. 5 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» [2].

Наведені медико-правові приписи українського законодавства свідчать про те, що конституційне положення ст. 49 Конституції України про право кожного на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування взаємопов'язане з передбаченим законами обов'язком тих самих громадян піклуватися про своє здоров'я.

Подібний обов'язок відповідає положенням ч. 2 ст. 11 Європейської Соціальної Хартії, спочатку прийнятої в формі конвенції Ради Європи в 1961 р з набуттям юридичної сили в 1965 р, а в подальшому переглянутої 3 травня 1996 року в Страсбурзі, яка, закріплюючи серед основних соціальних прав людини міжнародно-правову норму про право на охорону здоров'я, передбачає зобов'язання держав – учасників цієї конвенції, включаючи Україну, «прийняти, самостійно або у співробітництві з громадськими чи приватними організаціями, відповідні заходи, спрямовані, зокрема, на надання послуг консультативного та просвітницького характеру, спрямованих на зміцнення здоров'я та заохочення особистої відповідальності за своє здоров'я» [3].

Обґрунтування особливої соціальної цінності персонального юридичного обов'язку з охорони власного здоров'я полягає в тому, що згідно

зі ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Така конституційна оцінка здоров'я впливає з того, що від стану індивідуального здоров'я залежить стан громадського здоров'я, що визначає всебічний розвиток і вдосконалення особистості одним із стратегічних напрямків суспільного розвитку. Тому індивідуальне здоров'я є загальним надбанням, і його охорона кожним громадянином перетворюється в одну з його найважливіших морально-етичних обов'язків, що отримав закріплення в законі із віднесенням до предмету публічно-правового регулювання з похідним забезпеченням приватних інтересів індивідів.

Розгляд здоров'я індивіда як суспільного надбання підтверджується наведеними В. І. Круссом прикладами зловживання соматичними правами: суїцид, евтаназія, невимушений аборт, проституція, гомосексуальні практики, вживання наркотиків та ін., котрі не дивлячись на уявлення деяких людей про право розпоряджатися власним життям, здоров'ям, тілом на свій розсуд, історично засуджувалися суспільством і часто прямо заборонялися законом. Уявляється правильною оцінка автором з позицій конституційного праворозуміння перерахованих соматичних можливостей як безпринципного й аморального зловживання правом [4, с. 47].

З фрагментів зазначених розпоряджень ст. 5 Основ «... громадяни зобов'язані забезпечити пріоритетність охорони здоров'я у власній діяльності» та п. а) ст. 10 Основ «Громадяни України зобов'язані піклуватися про своє здоров'я» [1], а також ч. 1 ст. 5 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» «Громадяни зобов'язані піклуватися про своє здоров'я» [2] слідує, що ця вимога виражена у формі юридичного обов'язку. Але сутнісною ознакою останнього є його забезпеченість у випадках невиконання або неналежного виконання можливістю державного примусу через правовідносини юридичної відповідальності. Тексти наведених законодавчих приписів не включають санкцій зі вказівками на вид і заходи юридичної відповідальності за порушення диспозицій, оскільки виражені в них правові норми є регулятивними, а не охоронними. Тому потрібно з'ясувати вид і зміст відповідальності громадян України за виконання покладених на них законом юридичних обов'язків забезпечувати пріоритетність охорони здоров'я у власній діяльності та піклуватись про своє здоров'я.

Законодавство України містить ряд заснованих на морально-правовому борзі приписів, що конкретизують юридичні обов'язки громадян дбати про своє здоров'я.

Згідно п. б) ст. 10 Основ громадяни України «зобов'язані в передбачених законодавством випадках проходити профілактичні медичні огляди і робити щеплення» [1]. Працівники окремих професій, виробництв та організацій, діяльність яких може призвести до зараження цих працівників та (або) розповсюдження ними інфекційних хвороб, підлягають обов'язковим профілактичним щепленням також проти інших відповідних інфекційних хвороб. У разі відмови або ухилення від обов'язкових профілактичних

щеплень в порядку, встановленому законом, ці працівники відсторонюються від виконання зазначених видів робіт. Перелік професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним щепленням проти інших відповідних інфекційних хвороб, встановлюється Міністерством охорони здоров'я України.

Приписом ч. 3 ст. 159 Кодексу законів про працю України (КЗпП Укр.) в рамках обов'язків працівників виконувати вимоги нормативних актів про охорону праці на них покладено обов'язок проходити в установленому порядку попередні та періодичні медичні огляди. За відмову або ухилення працівників від обов'язкових медичних оглядів ст. 46 КЗпП Укр. передбачено їх відсторонення від роботи в порядку дисциплінарної відповідальності [5].

Державна забезпеченість юридичного обов'язку громадян дбати про своє здоров'я проявляється і в адміністративній відповідальності. Зокрема, ст. 42 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачені штрафні санкції за порушення санітарних норм; ст. 441 – за ухилення особи, хворої на наркоманію, від медичного огляду на наявність наркотичного сп'яніння; ст. 443 – за порушення правил щодо карантину людей, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм, передбачених Законом України «Про захист населення від інфекційних хвороб», іншими актами законодавства, а також рішень органів місцевого самоврядування з питань боротьби з інфекційними хворобами; ст. 45 – за ухилення від обстеження і профілактичного лікування осіб, хворих на венеричну хворобу [6].

Кримінальна відповідальність за невиконання обов'язку піклуватися про своє здоров'я передбачена ст. 130 Кримінального кодексу України (КК Укр.) «Зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби» і ст. 133 КК Укр. «Зараження венеричною хворобою» [7].

Таким чином, особливості юридичного обов'язку громадян України піклуватися про своє здоров'я полягають у встановленні ним вимог необхідної поведінки, забезпечених юридичною відповідальністю, імпліцитно передбаченою в цілому та конкретизованою в санкціях деяких казуальних охоронних норм різної галузевої приналежності.

Список використаних джерел

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. Ст. 19.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

(дата звернення 15.05.21).

2. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24 лютого 1994 року № 4004-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 27. У розділі ст. 218.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>

(дата звернення 15.05.21).

3. Європейська Соціальна Хартія (переглянута). Страсбург 3 травня 1996 р. URL: <https://www.coe.int/ru/web/moscow/evropejskaa-social-naa-hartia?desktop=true> (дата звернення 15.05.21).

4. Крусс В. Конституционный генезис современного медицинского права и проблема злоупотребления правом. *Медицне право*. 2010. № 5 (I). С. 34–51.

5. Кодекс законів про працю України. Стверджується Законом № 322-VIII від 10.12.1971. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1971. додаток до № 50. У розділі ст. 37. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення 17.05.21).

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Вводиться в дію Постановою Верховної Ради Української РСР № 8074-10 від 07.12.1984. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. У розділі ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

7. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
(дата звернення 18.05.21).

Гулак Олена Василівна,

доцент кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктор юридичних наук, доцент

ЩОДО СТРАТЕГІЇ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Конституція України визнає життя й здоров'я громадян найвищою соціальною цінністю та проголошує державу гарантом забезпечення та утвердження прав і свобод людини. Проте існуюча тенденція погіршення стану медичної системи в країні створює дедалі більші проблеми для подальшої реалізації задекларованого права людини на отримання медичної допомоги в нашій державі.

Експерти вбачають причину в недостатньому фінансуванні медичної галузі, у недосконалості законодавства та застарілій моделі медичної освіти. Медицина країни потерпає від непослідовної соціально-економічної політики та нерівних умов для ведення медичної практики різними суб'єктами господарювання. І хоча законодавство України і передбачає забезпечення цієї галузі бюджетними видатками в розмірі не менше ніж 10 % від обсягу національного прибутку, та за 11 років існування відповідного Закону